

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA ŠPORT

DIPLOMSKO DELO

TADEJA ZDOVC

Ljubljana, 2013

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA ŠPORT
Športna vzgoja

MOŽNOST POVEZOVANJA ŠPORTNIH IN DRUGIH VSEBIN V
VRTCU NA TEMO PROMET

DIPLOMSKO DELO

MENTORICA:
Prof. dr. Mateja Videmšek
RECENZENT:
Prof. dr. Damir Karpljuk

Avtorica dela:
TADEJA ZDOVC

Ljubljana, 2013

Ključne besede: predšolsko obdobje, medpodročno povezovanje, prometna vzgoja, primeri dejavnosti, tridnevni program.

NASLOV DIPLOMSKEGA DELA:

Možnost povezovanja športnih in drugih vsebin v vrtcu na temo promet

Tadeja Zdovc

Število strani: 29

Število virov: 15

Število slik: 6

POVZETEK

V diplomskem delu je predstavljen tridnevni program dejavnosti v vrtcu na temo promet. Program je pestro obarvan, razgiban, igriv, ustvarjalen in otrokom zanimiv. Ker je eno od pomembnejših načel v vrtcu načelo horizontalne povezanosti in s tem prepletenost znanj, je program sestavljen iz vseh področji dejavnosti v vrtcu, ki se med seboj prepletajo. Gibalna igra je za otroka pomemben dejavnik, saj je svobodna, spontana, ustvarjalna in raziskovalna dejavnost, ki poteka brez zunanje nujnosti. Izhaja iz otrokove notranje potrebe po aktivnosti. Otrokom skušamo posredovati spoznanja preko igre.

Pomembno je, da otroke s prometno vzgojo seznanimo čim prej, saj le ti predstavljajo najšibkejšo točko v prometu. Skupaj in večkrat ponovimo, katera prevozna sredstva poznajo, kakšne prometne znake poznamo in kaj pomenijo, kako pravilno prečkamo cesto in kako se obnašamo v prometu. Zelo je pomembno, da pomembne informacije večkrat ponovimo. Večkrat, kot bodo otroci slišali eno stvar, prej si jo bodo zapomnili. To še ne pomeni, da jo bodo v praksi pravilno uporabili, saj umsko še niso dozoreli. In ravno njihovo nepremišljeno dejanje največkrat pahne otroka v nesrečo.

S prometno vzgojo morajo otroka doma seznanjati že starši, tem pa sledijo vzgojitelji in učitelji v vrtcih in šolah. Otroka prometno vzgajamo vedno in kjerkoli. Upamo, da bo tudi naš tridnevni program, ki vključuje gibalne dejavnosti, pomagal vzgojiteljem in učiteljem k boljši ozaveščenosti otrok o prometu ter nevarnostih v njem.

Key words: preschool period, integration of different fields, traffic education, examples of activities, three day programme.

The title of the diploma:

Possibility of integration of sport and other topics in the nursery on the subject of traffic.

Tadeja Zdovc

Pages: 29

References: 15

Photos: 6

SUMMARY

A three day activity programme is represented in this diploma on the subject of traffic. The programme is colourful, diverse, playful, creative and interesting to children. Because one of the most important principles in the nursery is the principle of horizontal connection and with that integration of knowledges, the programme has been constructed so all groups of nursery activities integrate. Physical play is an important factor for a child as it is free, spontaneous, creative and exploratory, and it happens without additional external motivation. It emerges from the child's internal need for activity. We try to give children knowledge through play.

It is important that we introduce traffic education to children early as they represent the most vulnerable group in traffic. Together we repetitively list different means of transport, name traffic signs and explain their meaning, learn how to correctly cross the road and how to behave in traffic. Therefore, it is imperative to repeat the important information many times. The more times children hear something, the quicker they will memorise it. This does not, however, mean that they will do it correctly in practice as they are not yet mentally mature. The lack of knowledge is the most common cause of accidents.

Traffic education should be given to children at home by parents, followed by teachers in nurseries and schools. We educate the children about traffic at any place and time. We hope our three day programme which includes physical activity will help teachers make the children more aware of traffic and the dangers in it.

Kazalo vsebine

1 UVOD	6
1.1 PROMETNA VZGOJA	6
1.1.1 VKLJUČEVANJE PREDŠOLSKEGA OTROKA V PROMET	7
1.1.2 OTROCI IN PROMETNE NESREČE.....	10
1.1.3 UKREPI ZA VEČJO VARNOST	11
1.1.4 RAZVOJ PROMETNE VZGOJE V SLOVENSКИH VRTCIH	12
1.2 KURIKULUM ZA VRTCE	12
1.3. MEDPODROČNO POVEZOVANJE.....	13
1.4 PODROČJA DEJAVNOSTI V VRTCU.....	14
1.4.1 GIBANJE	14
1.4.2 JEZIK	15
1.4.3 UMETNOST	15
1.4.4 DRUŽBA.....	16
1.5.5 NARAVA.....	16
1.5.6 MATEMATIKA.....	17
1.5 IGRA	17
1.5.1 KLASIFIKACIJA IGER	19
1.6 CILJI DIPLOMSKEGA DELA	21
2 TRI DNEVNI PROGRAM NA TEMO PROMETNA VZGOJA S POUČENJEM NA GIBANJE	22
2.1 PRVI DAN	22
2.2 DRUGI DAN.....	23
2.3 TRETJI DAN	25
3 SKLEP.....	27
4 VIRI.....	28

1 UVOD

Otrok je že od malih nog aktivni udeleženec v prometu in prav zato je pomembno, da se zna v njem tudi primerno obnašati. Prvi ga v promet vključijo vsekakor starši, njim pa sledijo vrtci in šole. Otroci v vrtec pridejo s starši peš oz. jih zaradi časovnih stisk starši pripeljejo. Kljub temu, da so tudi otroci, ki jih starši v vrtec pripeljejo, udeleženci v prometu, prometa ne doživijo na enak način kot otroci, ki so prišli peš. Otroci, ki se v vrtec pripeljejo, so na poti veliko zamudili. Vemo namreč, da večkrat, kot bomo otroku eno stvar povedali in pokazali, prej si jo bo zapolnil. Če vsak dan hodijo v vrtec peš, vsak dan večkrat prečkajo cesto, hodijo po pločniku, vidijo prometne znake, čakajo, da na semaforju zasveti zelena luč itd., si bodo kmalu zapolnili pomen tega. Ob pravilni reakciji staršev in obrazložitvi videnih stvari, bodo otrokom stvari jasne še prej. Glede na otrokov umski razvoj pa ni rečeno, da bodo sami te informacije pravilno uporabili ter na cesti pravilno reagirali.

Eno od pomembnejših načel v vrtcu je načelo horizontalne povezanosti in s tem prepletenost znanj, kar najlaže dosežemo z medpodročnimi povezavami. Načelo govori o povezovanju različnih področji dejavnosti v vrtcu in pri tem različnih vidikov razvoja in učenja, saj je za predšolskega otroka predvsem značilno, da so soodvisni in med seboj povezani tudi vidiki njegovega razvoja (Kurikulum za vrtce, 1999). Tako tudi prometno vzgojo v vrtcih večinoma povezujemo še z drugimi področji dejavnostmi (gibanje, jezik, umetnost, družba, narava). Vključujemo jo v razne gibalne dejavnosti, gibale igre, sprehode, miselne ter besedne igre (uganke) in ustvarjalne delavnice.

Namen diplomskega dela je predstaviti možnost povezovanja prometne vzgoje z gibanjem, jezikom, umetnostjo, družbo in glasbo. V jedru naloge je tako predstavljen tridnevni program, ki vključuje gibanje in druga področja dejavnosti na temo promet. Skozi program bomo pokazali, kako lahko prometno vzgojo otrokom predstavimo na kar najbolj zanimiv, ustvarjalen in igriv način. Pomembno je, da učenje otroka poteka skozi igro, saj je igra sama po sebi pomembna za razvoj otrokove osebnosti in njegovega ustvarjalnega odnosa do življenja in okolja. Igra predstavlja neizčrpen vir vedno novih spoznanj o otrokovem razvoju, doživetju in življenju. V največji meri zagotavlja enotnost med gibalnim, spoznavnim, čustvenim in socialnim razvojem (Videmšek, 2007).

1.1 PROMETNA VZGOJA

Odrasli smo si izmislili ceste, avtomobile in prometna pravila ter jih prilagodili po svojih željah in sposobnostih, ki so pogosto popolnoma drugačna od želja in potreb otrok. Pozabili smo, da imajo otroci drugačne potrebe po gibanju ter da zato potrebujejo prostor, katerega smo jim odrasli omejili s cestami in parkirnimi prostori. Prometna pravila in signalizacija otroku ne povedo nič - v velikih primerih si jih celo napačno razlagajo. Prav zato moramo otrokom pomagati, jih seznaniti s prometno vzgojo že od prvih korakov naprej. Le tako bo svoje otroštvo lahko doživel kar najbolj prijetno in varno (Polič, 1996).

Prometna vzgoja je pojem, pod katerim razumemo skrb za stalno in načrtovano razvijanje znanj in sposobnosti, s katerim oblikujemo posameznikov odnos za varno sodelovanje v prometu (Polič, 1996). Je zavestno in sistematično vplivanje na otroka s ciljem, da mu oblikujemo moralna stališča, posredujemo potrebno znanje o prometu in oblikujemo navade, s

katerimi bo zavaroval svoje zdravje in življenje ter življenja drugih udeležencev v cestnem prometu. Prilagojena mora biti razvojnim stopnjam otroka (Plemenitaš, 1991). Prometna vzgoja je torej konstantno učenje skozi celo naše življenje.

Prometne vsebine so smiselno vključene v različne vzgojno-izobraževalne predmete in tako otrok vse od vrtca naprej preko različnih predmetov postopno spoznava promet v šolskem okolju ter se seznanja s prometnimi pravili. Skladno s telesnim in umskim razvojem razvija ter razširja znanja in spretnosti za samostojno in varno sodelovanje v prometu, najprej kot pešec in potnik, nato kot kolesar in voznik (Končan, 2012).

S prometno vzgojo v vrtcih in šolah zagotovimo tako otrokom kot tudi mladostnikom in prvim voznikom teoretična in praktična znanja, ki so potrebna za varno sodelovanje v prometu tako pešcev, kot tudi kolesarjev in voznikov. Hkrati oblikujemo posameznikove vrednote varnega sodelovanja, ki se izražajo v obnašanju in ravnanju v prometu. Da vse to dosežemo, pa mora otrok za samostojno sodelovanje v prometu najprej doseči določeno stopnjo v svojem umskem in telesnem razvoju (Polič, 1996).

Prav zaradi tega je pomembna kar se da hitra in zgodnja ozaveščenosti otroka o prometni vzgoji. Prvi, ki k ozaveščanju svojih otrok pripomorejo so seveda starši. Starši so prvi, ki svojega otroka, kot sopotnika, vključijo v promet. In prav takšen otrok, ki je že v prvih dneh v družini deležen skrbi za varno sodelovanje v prometu, si že od vsega začetka oblikuje stališča do pomembnih vprašanj prometne varnosti (Polič, 1996). Ozaveščenosti o prometni vzgoji pa staršem sledijo vrtci in šole. Cilj prometne vzgoje je spoznavanje pravil, s katerimi lahko vsak posameznik poskrbi za svojo varnost v prometu.

1.1.1 VKLJUČEVANJE PREDŠOLSKEGA OTROKA V PROMET

Otroci se do petega leta starosti s prometom srečajo le kot pešci in potniki v osebnih avtomobilih. Do tega leta morajo biti otroci na cesti kot pešci obvezno v spremstvu odrasle osebe. Prav tako je spremstvo obvezno, če se igrajo na dvorišču blizu cest, kjer poteka motorni promet. Ravno spremljevalec je tisti, ki otroku lahko prepreči nenaden skok na cesto. To je namreč najpogostejše dejanje, zaradi katerih so poškodovani najmlajši pešci. Znan primer je tek otroka na cesto za žogo ali kakšno drugo igračo (Polič, 1996). Pomembno je, da pri hoji po pločniku oz. robu ceste spremljevalec drži otroka za roko in ne obratno ter da je spremljevalec vedno med otrokom in vozilom. Pomembno je tudi, da spremljevalec vsak prehod oz. vsako pomembno prometno situacijo izkoristi ter otroka sproti o tem pouči.

Predšolske otroke velikokrat vidimo tudi kot kolesarje. Za »predšolske kolesarje« velja pravilo, da lahko kolesarijo le na igriščih in dvoriščih (Divjak, Markl in Oblak, 2007).

Na otrokovo vključevanje v promet vplivajo tako gibalni razvoj, kot tudi zaznavni in spoznavni razvoj, čustveni in socialni razvoj (Glogovec, 1996).

1.1.1.1 TELESNI IN GIBALNI RAZVJ

Gibalni razvoj je odraz zorenja, na katerega vplivajo predvsem genetski dejavniki ter dejavniki okolja, ki določa univerzalno soslednje pojavljanje posameznih gibalnih

sposobnosti v razvoju ter posameznikovih izkušenj, ki vplivajo zlasti na hitrost doseganja mejnikov v gibalnem razvoju (Kozar, 2003; Videmšek in Pišot, 2007).

Za razvoj novih gibalnih spretnosti je potrebna določena raven razvitosti otrokovega mišičja, živčnega in zaznavnega sistema, pomemben pa je tudi proces učenja.

Telesna višina

Otroku njegova telesna višina onemogoča, da bi imel takšen pogled na dogajanje v prometu, kot ga ima odrasla oseba. Njegovo obzorje je bolj pri tleh in zato mu predmeti, ki ležijo na tleh, prej pritegnejo pozornost, kot večji predmeti. Večji predmeti mu namreč popolnoma zaprejo pogled. Otrok ne vidi čez avtomobil, čez ograjo in posledično ne vidi na cesto in tako ne ve, kaj se tam dogaja. Ker otrok ne vidi avtomobilov, tudi vozniki ne vidijo otroka in tako lahko otrok nepričakovano plane pred avto (Glogovec, 1996).

Zato moramo biti vozniki avtomobilov še posebno pozorni na otroke na cesti. Nekaj preventivnih ukrepov:

- Na parkirišču parkiramo vzvratno zaradi boljšega pregleda na dogajanje na parkirišču.
- Vedno pogledamo, če se kje v bližini ne igrajo otroci.
- Tudi pri prečkanju ceste navajamo otroke na to, da se postavijo vedno za avtomobil, da se poveča njihovo vidno polje. Otroka naučimo opazovati, pomagajmo mu ugotoviti, kje je dobra točka preglednosti; tam se ustavimo in prepričamo, če je pot prosta.

Potreba po gibanju in način gibanja

Potreba po gibanju je biološka in razvojna potreba otrok. Otroci v urbanih naseljih težko zadovoljijo svoje potrebe po gibanju, saj jim primanjkuje primernih površin. Zato si za gibanje pogosto izberejo parkirišče, cesto ali pločnik.

Preventivni ukrepi:

- Otroka pospremimo na igrišče in se igramo z njim različne gibalne igre.
- Vse športne pripomočke do igrišča hranimo v vreči.
- Otroka naučimo in navadimo, da ne steče za žogo, ki mu je ušla.

Hoja

Otrokova hoja je še dolgo po tem, ko otrok shodi, nerodna in ne spretna. Ne zna hitro teči, pogosto se spotakne, izgubi ravnotežje in pade. Zrelost v hoji doseže šele okoli petega leta starosti, ko je sposoben hoditi tudi nazaj ter gor in dol po stopnicah tako, da menja nogi. Pri prečkanju ceste se otrok pogosto zmede, ne zmore pravilno ukrepati. In ravno zaradi njegove nestabilne hoje je otrok na pločniku, ob robu ceste ali na prometni površini voznikom opozorilo: »Nepredvidljiv sem, nezanesljiv sem!«. V tem primeru ustavimo in počakamo, da se otrok umakne s prometne površine.

Drobna motorika

Otrok razvija fino motoriko z risanjem, prerisovanjem, pisanjem, rezanjem... Otroku moramo zagotoviti dovolj pripomočkov, saj s prerisovanjem in izrezovanjem npr. geometričnih oblik utrjuje predstave, uri spomin in si hkrati pripravlja gradivo za namizne prometne igre.

1.1.1.2 ZAZNAVNI IN SPOZNAVNI RAZVOJ

Z vidika prometne varnosti nas zanima, kako otrok vidi in sliši. Zaradi nerazvitosti organskega sistema ima otrok pri gledanju in poslušanju več težav. Otrok ima ožje vidno polje kot odrasla oseba in zato bližajoče se predmete opazi kasneje, kar je lahko v prometni situaciji lahko prepozno. Prav tako nima izkušenj s presojo hitrosti, saj ne zmore določiti, kakšno je vozilo, kako daleč je in ali se mu približuje ali oddaljuje ter s kakšno hitrostjo. Težave imajo tudi z razlikovanjem pojmov kot so levo, desno, spredaj, zadaj, težave imajo z razlikovanjem barv in dojetjem časa.

Da vse to ne bi ogrozilo otrokove varnosti v prometu, moramo biti ostali udeleženci v prometu pozorni na naslednje stvari in nanje reagirati tako, da ne bomo ogrozili otrokove varnosti:

- Ne zaupajmo otroku, ki gleda v smeri avtomobila, da ga res vidi! Ustavimo, počakajmo, da se umakne na varno.
- Vozniki nikoli ne vemo, ali otrok res ve, iz katere strani sliši naš avto.
- Če otrok čaka na prehodu vedno predvidimo, da lahko nepremišljeno ob nepravem trenutku prečka cesto.
- Otroka vedno učimo, naj hodi v vrtec ali šolo, po znani in najbolj varni poti.
- Preden pustimo otroka na cesto preverimo, če razlikuje pojme levo, desno.
- Otroka opremimo z rumeno rutico, kresničko in oblačili živih barv.
- Že zgodaj ga poučimo o pomenu barv v prometu.

1.1.1.3 GOVORNI RAZVOJ

Ko začne otrok govoriti in ko pridobiva na besednem zakladu, je z vidika varnosti pomembno, da zna čim prej povedati svoje ime in priimek, naslov njihovega stanovanja ali hiše, imena njihovih staršev ter kje so starši zaposleni. V primeru da se otrok zgubi, sam posreduje svoje podatke.

Značilnosti prometne vzgoje je tudi v tem, da se otrok uči posebnega prometnega jezika, ki je sestavljen iz prometnih znakov.

- Otrok naj spozna in razume tiste prometne znake, ki ga osebno zadevajo.
- Otroku pomagamo, da spozna besede, ki se pogosto pojavljajo v njegovem prometnem vsakdanjiku.

1.1.1.4 ČUSTVENI RAZVOJ

Otrok veliko močneje in izrazito izraža svoja čustva kot odrasel. Če ga kaj močno razjezi ali prestraši, izgubi kontrolo nad seboj ter postane gluhi in slep za vse dogajanje okrog sebe. Če je takrat na ulici, lahko pride do nesreče. Pogosto čustvo v otroštvu, ki je za ravnanje otroka v prometu pomembno, je strah. Zaradi strahu se lahko izpostavi še večji nevarnosti. Zdrava mera strahu je pomembna v situacijah, ki so za otroka resnično nevarne, ki jih mora otrok poznati in se jih varovati. Strahu se lahko otrok naleze od bližnjih oseb, strah ga je, če ima neprijetno izkušnjo na cesti, strah ga je nenadnih zvokov.

Da bi otroka obvarovali pred strahom in pretiranimi čustvi:

- V vsaki prometni okoliščini, ko smo z otrokom, ostanimo mirni.
- Otroka nikdar ne silimo v dejanje, ki ga sam ne želi, saj bomo tako dosegli še večji odpor.
- Otroku pomagamo tudi tako, da bo opazoval svoje vrstnike kako gredo čez cesto in postopoma se bo tudi sam opogumil.

1.1.1.5 SOCIALNI RAZVOJ

Pri prometni vzgoji je pomembno otrokom razjasniti, kakšne so razlike med udeleženci v prometu – kakšno vlogo ima posameznik, ki je vključen v prometno situacijo. Kadar smo pešci upoštevamo pravila za pešce in kadar smo vozniki upoštevamo pravila, ki veljajo za voznike. Otroku tako prevzemanje vlog, ki so odvisne od trenutnega položaja oseb, opazuje pri svojih starših. Bolj kot so starši dosledni pri upoštevanju pravil, bolj bo dosleden tudi otrok.

Bistvo upoštevanja pravil v prometu je v urejanju odnosov med ljudmi s ciljem varovanja samega sebe in drug drugega v prometnih okoliščinah.

Pomembna značilnost otrokovega razvoja je radovednost, ki vpliva na otrokov celotni razvoj, tudi na socialnega. Ko otrok raziskuje pravila, odnose, potrjuje in preverja določene norme. Promet bi si rad ogledal od blizu, pri tem pa pozabil na vsa opozorila odraslih, na vse nevarnosti, ki prežijo nanj, na čas, na cilj, kamor je namenjen.

- V vsaki prometni situaciji vedno ravnamo v skladu s pravili in predpisi. Tako otrok spozna norme, dogovore ljudi po katerih se ravnamo, da nebi škodovali sebi ali drugim.
- Otroku organiziramo dovolj možnosti za didaktične igre in igre vlog s prometno vsebino.
- Otroka nikoli ne puščamo brez nadzora odraslih v realne prometne situacije.

1.1.2 OTROCI IN PROMETNE NESREČE

Ogroženost otrok med četrtem in sedmim letom starosti, izračunana glede na število mrtvih na 10000 prebivalcev iste starosti, je med pešci bistveno višja kot za vse druge starostne skupine

otrok. Opozarja nas, da otroci v tej starosti še niso sposobni za samostojno vključevanje v promet. Še tako načrtna prometna vzgoja in skrb staršev, da bo otrok pravočasno pridobil ustrezno znanje, ne morejo nadomestiti težav zaradi otrokove nezrelosti za samostojno sodelovanje v prometu.

Primerjali smo raziskavo glede na število mrtvih otrok do leta 1995, katero je raziskal Polič (1996) ter od leta 1995 naprej, katere podatke smo pridobili z internetne strani Ministrstvo za notranje zadeve (MZZ).

Na podlagi teh raziskav smo ugotovili, da je po letu 1995 število mrtvih otrok drastično upadlo. To je lahko bodisi posledica večje ozaveščenosti otrok o prometni vzgoji, bodisi večja pazljivost staršev pri vožnji otroka z avtom.

1.1.3 UKREPI ZA VEČJO VARNOST

Polič (1996) navaja naslednje ukrepe za večjo varnost predšolskih otrok:

- Otroka je potrebno ustrezno zavarovati, ko ga vozimo v ali na vozilih (v osebni avtomobilu je to starosti ustrezen sedež ali varnostni pas, na kolesu pa naj bo otrok v posebnem pritrjenem sedežu s pritrjenimi držali in ščitniki za noge ter s kolesarsko čelado).
- Brez nadzora in brez pomoči starejših, otroka ne puščamo na prometnih površinah, saj le ta potrebuje spremstvo in vodenje. Na nevarnejših prometnih površinah ga držimo za roko.
- Skrbimo za prometno vzgojo z učenjem v prometnem okolju, v katerem živi otrok. Z lastnim ravnanjem stalno potrjujemo pravila in vzorce obnašanja na cesti.
- Oblikujemo takšno otrokovo prometno in bivalno okolje, ki mu zagotavlja varnost.
- Večje posredovanje vsebin o prometni vzgoji, ki je prilagojena starostni skupini.

V Sloveniji pa se za večjo varnost predšolskih otrok in mladostnikov izvajajo še naslednji ukrepi (Divjak, Markl in Oblak, 2007):

- Načrtna prometna vzgoja v vrtcih in osnovnih šolah, ki je del kurikularnih vsebin in dodatnih akcij in programov, kjer se delo institucij in delo staršev povezuje.
- Skrb za varne šolske poti in njihovo urejanje ter zagotavljanje varnih peš in kolesarskih poti. Tam, kjer ni mogoče zagotoviti varnih poti, zagotoviti brezplačen šolski prevoz
- Izvajanje ukrepov za umirjanje prometa v okolici šol, vrtcev in igrišč.
- Skrb za varstvo otrok v vozilih (uporaba otroških sedežev in varnostnih pasov).

Potrebno je omeniti, da lahko vrtec prevzame le tiste bistvene elemente prometne vzgoje, ki zahtevajo veliko pedagoško spretnost. To je posredovanje prometnega znanja in razumevanja prometa z igro. Temeljna sredina celotne otrokove vzgoje, prav tako tudi prometne, pa je družina (Polič, 1996).

1.1.4 RAZVOJ PROMETNE VZGOJE V SLOVENSКИH VRTCIH

Skladno z razvojem predšolske pedagoške prakse je v slovenskih vrtcih potekal tudi razvoj prometne vzgoje. V okoljih z več zgoščenega prometa je bilo tej temi namenjeno več časa, v ostalih okoljih pa skladno s potrebami. Pred letom 1979 je bila prometna vzgoja opredeljena kot samostojen predmet. 16. maja leta 1979 je izšel prvi uradni strokovni dokument o predšolski vzgoji, imenovan Vzgojni program za vzgojo in varstvo predšolskih otrok, v katerem pa prometna vzgoja ni bila omenjena. Program je bil leta 1985 spremenjen in dopolnjen tudi s prometno vzgojo. V programu so bili navedeni cilji in dejavnosti, ki naj bi jih otroci osvojili. S temi dokumenti je bilo določeno vse tisto, kar je bil vzgojitelj dolžan nuditi otrokom. V tem času je bila uresničena akcija rumene rutice in kresničke, Občinski svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu so opremljali vrtce s prometnimi didaktičnimi sredstvi, posnet je bil tudi video o prometni vzgoji otrok v vrtcu. Ta dokument je veljal pet do sedem let, nato je izšel Vzgojni program za posamezna vzgojna področja a žal brez področja prometne vzgoje. Prometna vzgoja je bila v tem času prepuščena lastni presoji vzgojiteljic in vzgojiteljev ter odločitvam vodstev vrtce (Glogovec, 1996).

Po sprejetju Kurikuluma za vrtce leta 1999 je prometna vzgoja poleg moralnega razvoja, skrbi za zdravje ter varnost kot rdeča nit prepletena skozi vsa področja in je tako del načina življenja in dela v vrtcu. (Kurikulum za vrtce, 1999).

1.2 KURIKULUM ZA VRTCE

Kurikulum za vrtce je nacionalni dokument, ki ga je Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje sprejel 18. 3. 1999. Je dokument, ki na eni strani spoštuje tradicijo vrtcev, na drugi strani pa z novejšimi teoretskimi pogledi na zgodnje otroštvo in iz njih izpeljanimi drugačnimi rešitvami in pristopi dopolnjuje, spreminja in nadgrajuje dosedanje delo v vrtcih. Namenjen je vzgojiteljem, pomočnikom vzgojiteljev, ravnateljem, svetovalnim delavcem. Vsem naštetim omogoča strokovno načrtovanje in kakovostno predšolsko vzgojo v vrtcih, ki se na ravni izvedbenega kurikula razvija in spreminja, pri tem pa upošteva neposredno odzivanje otrok v oddelku, organizacijo življenja v vrtcu ter vpetost vrtca v širše okolje.

Pojem kurikulum v vrtcu je vpeljan zato, ker je širši in celovitejši od pojma program. S seboj nosi tudi premik od tradicionalnega poudarka na vsebinah oz. snovi k poudarku na sam proces predšolske vzgoje, na celoto interakcij in izkušenj, iz katerih se otrok uči. Tako kurikulum vključuje tudi številne pogoje in ovire, ki omogočajo in onemogočajo uresničevanje zapisanega kurikuluma, kot tudi široko polje t. i. prikritega kurikula.

V Kurikulumu za vrtce so poleg predstavljenih ciljev Kurikula za vrtce in iz njih izpeljanih načel tudi temeljna vedenja o razvoju otroka in učenju v predšolskem obdobju ter globalni cilji in iz njih izpeljani cilji na posameznih področjih, opisana in predstavljena tudi posamezna področja dejavnosti v vrtcu. Predlagani so posamezni primeri vsebin in dejavnosti, na posameznih področjih pa ta področja med seboj povežejo in jih postavijo v kontekst dnevnega življenja otrok v vrtcu. Nekatere medpodročne dejavnosti, kot so moralni razvoj, skrb za zdravje, varnost, prometna vzgoja, se kot rdeča nit prepletajo skozi vsa področja in so del načina življenja in dela v vrtcu. (Kurikulum za vrtce, 1999).

V kurikulumu so navedena naslednja načela:

- Načelo demokratičnosti in pluralizma.
- Načelo odprtosti kurikula, avtonomnosti ter strokovne odgovornosti vrtca in strokovnih delavcev v vrtcu.
- Načelo enakih možnosti in upoštevanja različnosti med otroki ter načelo multikulturalizma.
- Načelo omogočanja izbire in drugačnosti.
- Načelo spoštovanja zasebnosti in intimnosti.
- Načelo uravnoteženosti.
- Načelo strokovne utemeljenosti kurikula.
- Načelo pogojev za uvedbo novega kurikula.
- Načelo horizontalne povezanosti.
- Načelo vertikalne povezanosti.
- Načelo sodelovanja s starši.
- Načelo sodelovanja z okoljem.
- Načelo timskega načrtovanja in izvajanja predšolske vzgoje ter strokovnega spopolnjevanja.
- Načelo kritičnega vrednotenja.
- Načelo razvojno-procesnega pristopa.
- Načelo aktivnega učenja in zagotavljanja možnosti verbalizacije in drugih načinov izražanja.

1.3. MEDPODROČNO POVEZOVANJE

Eno od pomembnejših načel je načelo horizontalne povezanosti in s tem prepletenost znanj, kar najlaže dosežemo z medpodročnimi povezavami. Načelo govori o povezovanju različnih področji dejavnosti v vrtcu in pri tem različnih vidikov razvoja in učenja, saj je za predšolskega otroka predvsem značilno, da so soodvisni in med seboj povezani tudi vidiki njegovega razvoja. Govori tudi o izboru tistih vsebin ter metod in načinov dela s predšolskimi otroki, ki upoštevajo specifičnost otroka in zato v največji meri omogočajo povezavo različnih področji dejavnosti v vrtcu (Kurikulum za vrtce, 1999).

Medpredmetne povezave so kot didaktični pristop pomembna kakovostna prvina pouka, ki pomenijo povezovanje vsebin različnih predmetov in medpredmetnih področji. V njih morajo biti jasno prepoznavni cilji drugih predmetov, določeno vsebino oz. problem pa je potrebno podati in obravnavati čim bolj celostno in sicer tako, da isti problem poskuša osvetliti z različnih vidikov.

Da bi dosegli izbrani cilj, lahko povezujemo vsebine različnih predmetov. Povezave uporabljamo takrat, ko je to smiselno ter ko za to obstajajo razlogi in ustrezne možnosti. Medpredmetne povezave nam lahko služijo kot pomembno motivacijsko sredstvo.

Preden začnemo vsebine med seboj povezovati, moramo natančno vedeti, katere cilje želimo doseči z medpredmetnim povezovanjem. Prav tako moramo poznati cilje in vsebine različnih predmetov. Vsebine morajo biti prilagojene razvojni stopnji in predhodnemu znanju otrok. Vsaka medpredmetna povezava mora biti skrbno načrtovana ter dobro vsebinsko in

organizacijsko izpeljana. Otroci naj čim bolj samostojno sodelujejo pri vsebinah. Na koncu učitelj analizira, ali so bili cilji uspešno osvojeni ali ne (Kovač, 2005).

1.4 PODROČJA DEJAVNOSTI V VRTCU

Kot smo že omenili, je prometna vzgoja ena izmed rdečih niti, ki se prepleta skozi vsa področja dejavnosti v vrtcu. Z njo se srečamo na naslednjih področjih:

- Gibanje,
- jezik,
- umetnost,
- družba,
- narava,
- matematika.

1.4.1 GIBANJE

Potreba po gibanju in igri sta otrokovi primarni potrebi. Ko se otrok giblje, s tem spoznava okolje, prostor, čas in samega sebe, ob tem pa doživlja veselje in ponos ob razvijajočih se sposobnostih in spretnostih ter gradi zaupanje vase. Z gibanjem otrok raziskuje, spoznava in dojema svet okrog sebe. Gibalni razvoj je v ospredju predvsem v prvih letih otrokovega življenja in poteka od naravnih in preprostih oblik gibanja do sestavljenih in zahtevnejših športnih dejavnosti. Pomembno je, da raznovrstne gibalne izkušnje otroci v predšolskem obdobju pridobijo preko igre. Z gibanjem si otroci razvijajo intelektualne sposobnosti, igra in gibanje pa imata pomembno vlogo pri socialnem in emocionalnem razvoju. Mnoge gibalne dejavnosti od otroka zahtevajo zavedanje drugih otrok in odraslih, da z njimi deli prostor in stvari, da sodeluje. Pri dejavnostih v paru ali skupini ima priložnost, da skupaj z drugimi otroki doseže cilj. V elementarnih gibalnih igrah spoznava smisel in pomen upoštevanja pravil, pomen sodelovanja ter spoštovanja in upoštevanja različnosti. Spoznava tudi skupinske igre, ki temeljijo na določenih pravilih in tako ima možnost razumeti pravila in socialne dogovore ter sodelovati pri oblikovanju pravil igre. Pri delu z najmlajšimi so pomembne tudi pozitivne spodbude, ki so temeljno motivacijsko sredstvo (Marjanovič, 2001).

Kurikulum za področje gibanja mora biti prilagojen različnim potrebam, interesom in sposobnostim otrok, tako da optimalno prispeva k njihovem razvoju in zdravju (Kurikulum za vrtce, 1999).

Povezanost področja gibanja z prometno vzgojo

Skozi samo gibanje (hoja po pločniku) ter skozi gibalne igre lahko otrokom približamo tudi prometno vzgojo. Poznamo različne igre, kot so npr. Prometna sredstva in Semafor, lahko postavimo poligon s prometnimi znaki, skozi katerega se otroci gibljejo, poznamo različne plesne igre in koreografije na to temo. Z vsem tem vplivamo na otrokov gibalni razvoj, na privajanje in upoštevanje pravil ter na sodelovanje in pomoč vrstnikom ter drugim.

1.4.2 JEZIK

Jezikovna dejavnost v predšolskem obdobju je najpomembnejša dejavnost za razvoj govora. Vključuje veliko sodelovanja in komuniciranja z otroki, odraslimi, seznanjanje s pisanjem črk in besed ter spoznavanje nacionalne in svetovne književnosti. Otroci se učijo izražanja čustev, izkušenj, misli in razumeti sporočila drugih. Razvoj jezika je naravno vpleten v vsa področja dejavnosti v vrtcu. Od tretjega leta naprej je pomemben tudi razvoj predpisalnih in predbralnih sposobnosti.

Otroci se učijo jezika ob poslušanju vsakdanjih pogovorov in pripovedovanju literarnih besedil, ob poslušanju glasnega branja odraslih, ob poslušanju pesmic, s pripovedovanjem, opisovanjem, ob učenju otrok do otrok (v različnih socialnih igrar, pravljicah, izštevankah, rimah, ugankah..). Pomembno je zблиževanje s knjigo ter zgodnje navajanje na samo rabo le-te (Kurikulum, 1999).

Povezanost področja jezik z prometno vzgojo

Otrokom pripovedujemo pravljice o prometu ter obnašanjem v njem ter se o pravljici kasneje pogovorimo, pojemo pesmi, kot so npr. Avto in Zebra, postavljamo jim različne uganke na to temo, igramo se različne pantomime. S tem se otrok seznanja tudi s koncepti tiska. Z vsem naštetim spodbujamo tako verbalno kot tudi neverbalno komunikacijo, pri vsem tem pa se otrok uči poslušati govorečega, kar je pomemben del v komunikacijskem procesu.

1.4.3 UMETNOST

Umetnost otroku omogoča udeležanje ustvarjalnih potencialov, ki se kažejo že v otrokovem raziskovanju in spoznanju sveta, ki je zanj neizčrpen vir inspiracije, motivacije in vsebin na vseh področjih.

Otrok v umetnosti izumlja in ustvarja, ko odkriva jezikovne strukture, ko oblikuje sliko, pesem, igro, ples, predmet. O otroški dejavnosti na področju umetnosti lahko govorimo kot o umetniških dejavnostih otroka in o otroških umetniških delih. Taka dela nastajajo, ko ima otrok pri delu svobodo in se od njega pričakuje neposrednost, drugačnost in izvornost. Prav te odlike pri otrocih najbolj gojimo in cenimo, saj jih po njih tudi vrednotimo. Otrokova umetnost in okus sta izrazito osebne narave, zato se jih vedno opazuje, razume in presoja v okviru njegovega specifičnega razvoja in življenjskega okolja.

Otrok je lahko ustvarjalen v različni meri in na različnih umetniških področjih. Z umetnostjo se otrok izraža ter komunicira, s čimer razvija svojo sposobnost uporabljanja simbolov, ko v risbi, plesu in glasbi ustvari nekaj, kar predstavlja nekaj drugega.

V umetnosti lahko predstavi svoja najbolj skrita počutja in čustvene vsebine, natančno opiše ali predstavi nek dogodek ali pa eksperimentira z umetniškim jezikom (Kurikulum, 1999).

Povezanost področja umetnost z prometno vzgojo

To dejavnost povežemo s prometom tako s petjem pesmi o prometu kot tudi z likovnim ustvarjanjem in oblikovanjem slik o prometu ter samih prometnih znakih in tudi s plesanjem koreografij, kjer lahko oponašamo prometna sredstva ali le plešemo na pesem z vsebino o prometu.

1.4.4 DRUŽBA

Človek je del družbenega okolja v katerem raste, živi in deluje. Da bi lahko otroci sodelovali z okoljem, vplivali nanj in ga pozneje aktivno spreminjali, morajo postopoma spoznati bližnje družabno okolje, kamor štejemo vsakdanje življenje ljudi, družinsko življenje, delovna okolja in poklice, kulturno in javno življenje, hkrati pa morajo dobivati vpogled v širšo družbo (Kurikulum, 1999).

Otrok mora v vrtcu dobiti konkretne izkušnje uresničevanja temeljnih človeških pravic in demokratičnih načel, upoštevanja otroka kot posameznika in spoštovanje zasebnosti. Hkrati pa mora vsakdanje življenje, delo in dejavnosti v vrtcu omogočiti razvijanje občutka varnosti in socialne pripadnosti. Zato mora vsak otrok osvojiti osnovna pravila vedenja in komuniciranja, ki izhajajo kot pojmovanja svobode posameznika kot neomejevanja svobode drugih in imeti veliko možnosti za razvijanje kritičnega duha, osebnih odločitev in avtonomne presoje (Marjanovič, 2001).

Vsakdanje življenje v vrtcu ter s tem vsakodnevna rutina, dogodki, dnevni red itd. morajo otroku omogočiti občutek pripadnosti, ustvarjati prijetno vzdušje in omogočiti vzpostavljanje vezi med vrtcem in družinskim življenjem (Marjanovič, 2001).

Povezanost področja družba z prometno vzgojo

Promet je tema, ki jo uvrščamo v področje družbe, sega še preko področja družbe v druga področja ter življenje in delo vrtca nasploh. Gre torej za samo poimenovanje in poznavanje prometa, upoštevanje pravil, ki veljajo v njem ter pravilno obnašanje v njem.

1.5.5 NARAVA

Narava je posebno področje, v okviru katerega razvijamo otrokove sposobnosti za aktivno vključevanje v okolje, ki nas fizično in družbeno obdaja, ter ustvarjanje zdravega in varnega življenjskega okolja in navad. Poudarek je na pridobivanju izkušenj z živimi bitji, naravnimi pojavi ter veselju v raziskovanju in odkrivanju. Področje postopno razvija naravoslovne pojme, naravoslovno mišljenje, sklepanje, zmožnost za uvidevanje in reševanje problemov, iskanje hipotez, iskanje ter povzemanja bistva in pomena. Ti postopki pri otroku potekajo nezavedno, a so hkrati osnovne znanstvene metode v naravoslovju. Otrok spoznava živali, rastline, predmete in pojave okoli sebe. Spoznava in spoštuje živa bitja, uživa z njimi ter se zanima za njegove življenjske pogoje. Z delovanjem na predmete in snovi nastajajo predstave o svetu, v katerem otrok živi. Razvijejo se t.i. naivna fizika, naivna biologija, naivna kemija. To skupaj z izkušnjami s še drugih področji delovanja sestavlja »vsakdanje znanje« ali t.i. zdravo pamet (Marjanovič, 2001).

Otrok v vrtcu in izven njega aktivno raziskuje pojave, ki ga zanimajo. To raziskovanje je zabavno in razburljivo, hkrati pa odpira vrata do vedno novih zanimivih problemov. Snovi in telesa izpostavi mešanju, segrevanju, ohlajanju, rezanju, vlaženju, upogibanju ipd., da spoznava, kako se spreminjajo. Spoznava spremembe v naravi in življenju ljudi glede na letne čase. Opazuje pojave okoli sebe, o njih razmišlja, razmišlja o bližnjem srečanju z živimi bitji in predmeti, s tem pa razvija čut za naravo ter spoznava lastnosti snovi in teles. Pri naravoslovnih dejavnostih otrok tudi spoznava, da vsega ni mogoče razumeti in da na vprašanja ne more najti odgovora (Kurikulum, 1999).

Povezanost področja narave s prometno vzgojo

Povezava, ki jo tu vidimo je ta, da promet poteka v naravnem okolju. To lahko vzgojiteljice izkoristijo tako, da na prehodu opazijo tudi kakšno rastlino oz. žival in si jo pogloblje pogledajo. Kasneje lahko v vrtcu razpravljajo o tem, kako promet oz. smog iz vozil vpliva na njihovo življenje.

1.5.6 MATEMATIKA

Otrok se v vsakodnevnem življenju srečuje z matematiko, saj ima npr. pregled nad svojimi igračami, oblačili, vsakodnevnimi predmeti, ki jih prešteva, meri, primerja, razvršča, grupira, prikazuje s simboli, jih opisuje in se o njih pogovarja.

Tako navedeno področje vključuje najrazličnejše dejavnosti v vrtcu, ki otroka spodbujajo, da v igri ali pri vsakodnevnih opravilih pridobiva izkušnje, spretnosti in znanja o tem, kaj je veliko, majhno, česa je več in česa manj, v čem so si stvari podobne in v čem različne, kaj je celota in kaj je del, kakšne oblike so, kaj je notri in kaj zunaj, kaj je zunaj, kaj je notri itd. (Kurikulum, 1999).

Otrok ob pridobljenih izkušnjah spoznava, da je moč nekatere naloge in vsakodnevne težave in probleme rešiti učinkoviteje, če uporablja »matematične« strategije mišljenja. Otrok je vesel, ko najde rešitev, zato praviloma išče nove in nove situacije, ki mu vsakič znova predstavljajo izziv za preizkušanje njegove rešitve problema in potrditve njegovega načina in smeri razmišljanja (Kurikulum, 1999).

Povezanost področja matematika s prometno vzgojo

Pri prometni vzgoji se v veliki meri srečamo z matematiko. Pri prometnih znakih gre za prepoznavanje njihovih oblik, oblike pa spoznavamo tudi pri prevoznih sredstvih (npr. kaj je na avtu okroglega). Lahko štejemo, koliko avtomobilov se pelje mimo vrtca ter kakšne barve so oz. katerih barv avtomobilov največkrat pelje mimo vrtca. Prometne znake lahko razvrščamo po oblikah in barvah.

1.5 IGRA

Igra je dejavnost, ki poteka povsod: v družini, na dvorišču, v vrtcih, v šolah. Izvajajo jo vsi otroci iz različnih socialnih slojev, otroci iz različnih celin sveta ter prav tako mestni kot tudi vaški otroci. Igro poznamo odkar obstaja človeštvo. Je svobodna, spontana, ustvarjalna in raziskovalna dejavnost, ki poteka brez zunanje nujnosti. Izhaja iz otrokove notranje potrebe po aktivnosti. Prav tako je igra prevladujoč način dela v vrtcih. Če le gre, skušamo otrokom posredovati spoznanja preko igre. Igra, kot osnovna dejavnost predšolskega otroka, je spontana, medtem ko je organizirana igra kot metoda podrobneje načrtovana. Tu pridejo do veljave predvsem igre z vlogami in didaktične igre.

Igra je pomembna za razvoj otrokove osebnosti in njegovega ustvarjalnega odnosa do življenja in okolja, saj predstavlja neizčrpen vir vedno novih spoznanj o otrokovem razvoju, doživetju in življenju. Je svojevrstna dejavnost, ki je najbolj primerna otrokovi naravi in osnovnim zakonitostim njegovega razvoja. V največji meri zagotavlja enotnost med gibalnim, spoznavnim, čustvenim in socialnim razvojem (Videmšek, 2007).

Igra nastaja iz otrokove notranje potrebe po gibanju, dejavnosti in raziskovanju. Otrok se od pričetka življenja sam od sebe loteva dejavnosti, ki postopoma postajajo bolj sistematične in ustvarjalne. Pri igri je otrok ustvarjalen in aktiven. Zaradi upoštevanja otrokovega interesa po igranju, otroke najlažje motiviramo prav z igro. Z igro otroci osvajajo nova znanja in utrjujejo že osvojena. Vsebine, ki jih spoznajo med igranjem, si otroci lažje zapomnijo (Videmšek, 2007).

Igra je torej odsev otrokovega upornega iskanja in radovednosti. Otrok pogosto ni zadovoljen z že obstoječimi idejami v igri. Išče nove načine, kako obogatiti igro. Prav s tem nas spodbuja, da vedno znova prilagajamo pravila igre nepredvidenim situacijam. Otrokova igra je neizčrpen vir raznovrstnih idej in možnosti.

Igra vpliva na:

- Razvoj gibalnih in funkcionalnih sposobnosti ter spretnosti.
- Kognitivni razvoj (razvoj občutenja in zaznavanja, razvoj govora, spoznanje in raziskovanje okolja, bogati in razvija otrokovo domišljijo)
- Čustveni razvoj (sproščanje in izživljanje čustev, premagovanje težav in konfliktov, uresničevanje želja).
- Socialni in moralni razvoj (razvoj sodelovanja, razumevanja in upoštevanja drugih, razvoj agresivnosti, osvajanje družbenih pravil in norm).
- Osebnostni razvoj (razvoj avtonomnosti, spoznavanje sebe in sveta, spoznavanje različnih vlog in vstopanje v svet odraslih).

Sam način igranja je v veliki meri pogojen z otrokovo starostjo oz. njegovo razvojno stopnjo, s pripomočki, ki do neke mere opredeljujejo vsebino igre ter vplivajo na njen potek in še z mnogimi drugimi dejavniki, ki jih v internem gradivu navaja Pirčeva:

Osebnostni dejavniki:

- Osebnostni dejavniki (živahnost, družabnost, vztrajnost, samozaupanje).
- Razvojna stopnja (mentalna, kronološka).
- Predznanje, spretnosti.
- Trenutno fizično in emocionalno stanje otroka (utrujenost, bolezen, razigranost, jeza).
- Način igre.
- Spol.

Dejavniki okolja:

- Trenutna situacija (letni čas, vreme, igralni prostor, oprema).
- Vloga odraslih pri igri otroka.
- Igralni materiali (npr. oblačila za preoblačenje, nestrukturiran material...).
- Širše okolje (izkušnje, ki jih dobijo otroci v okolju, kot je npr. obisk živalskega vrta, muzeja, bolnišnice).

Kulturni dejavniki:

- Kultura vpliva na razlike v možnostih in vrsti iger, ki so značilne za različna socialna okolja.
- Vrsta iger in igrač, s katerimi rokuje otrok.
- Pravila vedenja.

- Popularnost določene igrache.

1.5.1 KLASIFIKACIJA IGER

Klasifikacija otroške igre se od avtorja do avtorja delno razlikuje. Gre za razlike v številu različnih vrst iger, v skupinah in podskupinah, njihovem poimenovanju in vsebinski pokritosti. Predstavili bomo klasifikacijo, ki jo navaja Pirčeva. Igre klasificiramo v tri skupine: poznamo igre razvojnega vidika, igre socialnega vidika in igre organizacijskega vidika.

1.5.1.1 IGRE RAZVOJNEGA VIDIKA

Kot že samo ime pove, sem spadajo igre, ki vplivajo na otrokov razvoj. Otroška igra je ena od pomembnih in specifičnih dejavnosti, ki je na različne načine vpletena v kurukulum za vrtce, tako v načrtovane dejavnosti kot v samo življenje otroka v vrtcu.

Prva igra se pojavi med tretjim in četrtem mesecem starosti v obliki igre z lastnim telesom. V prvem letu je v otrokovi igri prisotna le funkcijska igra. Z njeno pomočjo si otrok razvije zaznavne in gibalne sposobnosti ter spoznava predmete in okolje (Batistič-Zorec, 2002). Prav tako prevladuje funkcijska igra v drugem letu starosti, nato pa začne na račun domišljajske in dojemalne počasi upadati. Med drugim in petim letom prevladuje domišljajska igra, šele po šestem letu pa začne prevladovati ustvarjalna igra.

Funkcijska igra

Ta oblika otrokove igre prevladuje v prvem in deloma drugem letu starosti, v različnih oblikah pa je prisotna skozi celo predšolsko obdobje. Gre za igro, v kateri otrok razvija svoje osnovne funkcije predvsem z gibanjem in zaznavanjem in ni povezana z značilnostmi gradiva ali izrazito vsebino igrach. Tipične igre so: različne vrste gibanja (plazenje, plezanje, guganje), tipanje in okušanje predmetov, vlečenje in prenašanje stvari, odpiranje in zapiranje, gnetenje, mečkanje, trganje... Otrok preizkuša svoje zaznavno gibalne sheme, hkrati pa tudi raziskuje in manipulira s predmeti.

Posnemalna igra

V drugem letu se pojavijo nove igralne dejavnosti, ki se pojavijo pod vplivom posnemanja. Neposredno posnemanje se pojavi že pri osmih mesecih, ko otrok pomaha v slovo »papa«. Ob koncu drugega leta pa se pojavi posredno posnemanje, ki ga povzročijo intenzivni doživljaji, ki jih je otrok doživel pred nekaj dnevi.

Dojemalna igra

Dojemalna igra se pojavi v drugem letu starosti otroka. V primerjavi z domišljajsko igro ta obsega manjši obseg aktivnosti. S svojo aktivnostjo si otrok ob tej igri nabira izkušnje, dobiva navade, ki jih uveljavi pri simbolni in domišljajski ter ustvarjalni igri. Pri dojemalni igri je otrok opazovalec: poimenuje kar vidi, glasno opisuje kar počne, sledi navodilom, zastavlja vprašanja. Primeri dojemalnih iger: opazovanje slik, poslušanje pravljic, pesmic, obisk kina,

gledališča, gledanje televizije. Izkustva, ki jih otrok dobi od naštetih dejavnosti, jih uporablja v domišljjski in ustvarjalni igri.

Domišljjska ali simbolna igra

Zasledimo jo v drugem letu. Pri tej igri pride do izraza otrokova domišljjska, saj gre za igranje vlog. Otrok se vživlja v različne vloge, predstavlja si ljudi ali dogodke, stvari, ki dejansko niso prisotni – uporablja torej simbole. Pri tem otrok včasih vloge kombinira, doda svoje spremembe tako, da situacije niso vedno podobne resničnim. V simbolni igri prihaja do prepleta spoznavnih, socialnih, čustvenih in jezikovnih sposobnosti in spretnosti. V domišljjski igri pridejo do izraza vplivi okolja, zlasti pa njegova miselna in čustvena razvojna stopnja. Želje, ki jih otrok ne more zadovoljiti v resničnosti, jih lahko v igri s pomočjo domišljije.

Ustvarjalna igra

Pri tej igri je v ospredju težnja, da bi otrok nekaj ustvaril, težnja po uspehu. O ustvarjalni igri lahko govorimo celo predšolsko obdobje, saj otrok neprestano nekaj ustvarja. O najvišji stopnji ustvarjalnosti pa govorimo takrat, ko si je otrok sposoben zadati cilje, načrtovati pot in organizirati dejavnost, da bi cilje tudi dosegel. Gre za gradnjo kock, sestavljanje, risanje, slikanje, pisanje, pripovedovanje, glasbeno ustvarjanje.

1.5.1.2 IGRE S SOCIALNEGA VIDIKA

Igre se razlikujejo glede na druženje otrok in njihove zmogljivosti za oblikovanje socialnih odnosov. Socialni vidik v razvoju se kaže od individualne, vzporedne do skupne igre.

Individualna igra

Individualna igra prevladuje do drugega leta starosti. Otrok se igra sam, ob sebi si želi le odrasle osebe.

Vzporedna igra

Med drugim in tretjim letom prevladuje vzporedna igra. Otroci se igrajo vsak zase. Všeč jim je, da so ob njih drugi otroci.

Skupna igra

Do sodelovanja in zanimanja za igro z drugimi otroki pride šele po tretjem letu starosti, kar imenujemo skupna igra. Tu narašča zanimanje za vrstnike in za igro z njimi. Igra v manjših skupinah se pojavi pri mlajših otrocih. Vendarle se te skupine stalno spreminjajo. Čas, preživet v takšni skupini je kratek, saj hitro pride do prerekanj. Pri starejšem predšolskem otroku prihaja vse bolj v ospredje igra v skupini. Poleg tega se povečuje tudi število igralcev v skupini in tudi stabilnost skupin je večja (Horvat in Magajna, 1987).

1.5.1.3 IGRE Z ORGANIZACIJSKEGA VIDIKA

Sem uvrščamo igre s pravili (didaktične igre) in igre z vlogami.

Igre s pravili

Pravila imajo v družbenem življenju pomembno vlogo, saj vnašajo urejenost in uravnajo dejavnosti posameznika, kot zahtevajo skupni interesi. Tudi za igro s pravili je značilno, da vsebuje pravila in naloge, ki jih mora udeleženec igre upoštevati. Za rešitev naloge je pri nekaterih potreben telesni napor in spretnost, druge pa spodbujajo k umski aktivnosti. Zato delimo igre s pravili na gibalne in didaktične igre.

Igre z vlogami

So igre, v katerih se otroci vživijo v vloge odraslih oseb. Igrajo se družino, trgovino, frizerje, pošto. Otroci si sami izmislijo potek igre, kar stopnjuje sproščenost igralne dejavnosti. S tem, ko se otrok vživlja v vlogo, je prisoten v celoti: ne le miselno, pač pa tudi čustveno. Ima občutek, kot da bi se to kar dela v resnici dogajalo. Igre vlog so pomembne, ker otroku omogočajo razvoj na duševnem in telesnem področju, naredi to kar čuti in hoče, omogoča mu lažjo socializacijo, uči se obvladovanja samega sebe, čustveno se sprošča in pomirja.

1.6 CILJI DIPLOMSKEGA DELA

Glede na predmet in problem so cilji diplomskega dela:

- Predstaviti pomen in možnost izvajanja prometnih vsebin preko gibanja in ostalih področji dejavnosti v vrtcu.
- Predstaviti tridnevni program aktivnosti v vrtcu na temo promet, s poudarkom na povezovanju gibanja in ostalih področji dejavnosti v predšolskem obdobju.

2 TRI DNEVNI PROGRAM NA TEMO PROMETNA VZGOJA S POUČENJEM NA GIBANJE

V nadaljevanju smo predstavili tridnevni program na temo prometna vzgoja za predšolske otroke v vrtcu.

2.1 PRVI DAN

Začnemo s pogovorom o prometu (kaj je promet, kaj počnemo v njem, kdo vse so udeleženci prometa, katera prometna sredstva poznamo). Sledi branje pravljice Prijazni zmaj Zumi.

Pravljica govori o zmajčku, ki je opazoval otroke, ki so se igrali na igrišču. Nekega dne je opazil dečka, ki je z dedkom prečkal cesto. Deček ni dal dedku roke, stekel je čez cesto in povozil ga je avto. Ko je zmajček to videl, se je odločil, da bo od sedaj naprej opazoval prehod za pešce in rešil vsakega otroka, ki ne bo šel čez prehod, pred morebitno nesrečo. Zmajček se je držal svoje obljube. Rešil je zelo veliko otrok, nato pa jih je odpeljal v svoj dvor. Tam so bili otroci zelo nesrečni, saj so močno pogrešali svoje starše. Tudi starši so zaskrbljeni že iskali svoje otroke. Na pomoč so poklicali Vilo Mrazovito. Ta je vedela, kje ima zmajček dvor in rešila je vse otroke.

Po prebrani pravljici, skupaj obnovimo knjigo, se o njej pogovorimo ter povemo, kako se pravilno prečka cesto.

Otroci si okrog vratu nadenejo rumeno rutko, prvi in zadnji otrok v koloni pa oblečeta svetlikajoč brezrokavnik, saj smo tako v prometu vidnejši. Sledi kratek sprehod, kjer naše besede uprizorimo v dejanja. Pobljže si ogledamo vse prometne znake in semaforje, ki nam prekrižajo pot, opazujemo promet, kolesarje in ostale pešce. Pokažemo, kako se pravilno prečka cesta: najprej pogledamo na levo, nato na desno ter nato še enkrat na levo in takrat prečkamo cesto. Ko pridemo do sredine, še enkrat pogledamo na desno.

Po sprehodu utrinke narišemo na list papirja.

Slika 1. Varno prečkanje ceste.

Področja dejavnosti: družba, narava, gibanje, umetnost, jezik

Cilji:

- Prepoznavanje nekaterih prometnih znakov,
- pravilno prečkanje ceste.

2.2 DRUGI DAN

Začnemo s ponovitvijo znanja, ki smo ga pridobili prejšnji dan. Sledi igranje gibalnih iger v telovadnici. Začnemo z igro »Semafor«.

To je preprosta igra, pri kateri učenci tečejo v krogu. Vzgojiteljica ima v roki obročke ali žogice treh barv: rdečo, rumeno in zeleno. Ko pokaže zeleno žogico, otroci tečejo po celi telovadnici. Ko vzgojiteljica pokaže rumeno žogico, otroci tečejo na mestu. Ko pa vzgojitelj pokaže rdečo žogico, se otroci ustavijo.

Igro lahko modificiramo s spremembo načina gibanja: sprva otroci tečejo naprej, nato nazaj, lahko oponašamo gibanje kužkov, pajkov, tečemo po prstih kot miške, po petah, delamo zajčje poskoke.

Slika 2. Igranje gibalnih igrvic v telovadnici.

Sledi druga igra z naslovom »Prevozna sredstva«. Ponovimo, katera prevozna sredstva poznamo.

Otrokom razložimo pravila te igre: *Otroci tečejo po celi telovadnici in ko reče vzgojiteljica kolo, se otroci uležejo na tla in z nogami »vozijo kolo«. Nato nadaljujejo s tekom. Vzgojiteljica reče avto: otroci se tja in z rokami držijo volan ter »vozijo avto«. Spet sledi tek. Ko reče vzgojitelj pešec, se tek spremeni v hojo. Ko reče vzgojitelj vlak, se postavijo v kolono in počasi tečejo kot vlakec. Ko pa reče vzgojitelj raketa, se otroci ustavijo, počepnejo ter skočijo visoko v zrak kot raketa, ki poleti na Luno.*

Sledi sklop gimnastičnih vaj, tem pa sledi učenje plesa in petja pesmi Romane Kranjčan - Avto:

*Kolesa na avtu se okrog vrte, okrog vrte, okrog vrte,
kolesa na avtu se okrog vrte, cel ljubi dan.*
*Motor pa dela brum brum brum, brum brum brum, brum brum brum,
motor pa dela brum brum brum, cel ljubi dan.*
*Vrata na avtu pa lop lop lop, lop lop lop, lop lop lop,
vrata na avtu pa lop lop lop, cel ljubi dan.*
*Okna na avtu pa gor in dol, gor in dol, gor in dol,
okna na avtu pa gor in dol, cel ljubi dan.*
*Luči na avtu pa žmik žmik žmik, žmik žmik žmik, žmik žmik žmik,
luči na avtu pa žmik žmik žmik, cel ljubi dan.*
*Brisalci na avtu pa briš briš briš, briš briš briš, briš briš briš,
brisalci na avtu pa briš briš briš, cel ljubi dan.*
*Dojenčki a avtu pa jok jok jok, jok jok jok, jok jok jok,
dojenčki v avtu pa jok jok jok, cel ljubi dan.*
*Mamice pa pravjo pš pš pš, pš pš pš, pš pš pš,
mamice pa pravijo pš pš pš, cel ljubi dan.*
*Šofer pa pravi ne me žgečkaat, ne me žgečkat, ne me žgečkat,
šofer pa pravi ne me žgečkat, cel ljubi dan!*

V igralnici sledi likovno ustvarjalna delavnica. Otroci s seboj v vrtec prinesejo prazne škatle oz. škatlice - čajev, zdravil, čevljev ter pokrovčke plastenk. S pomočjo teh pripomočkov otroci s pomočjo domišljije ustvarjajo prometna prevozna sredstva. Ko je prevozno sredstvo dokončano, ga s tempera barvami pobarvamo oz. izdelujemo še lepenko: na tovornjak nalepimo majhne listke, ki jih odtrgamo iz starega časopisa, revij ali iz kolaž papirja. Ko je vozilo pobarvano oz. polepljeno, nanj nalepimo leseno palčko in dobimo vozilo, ki ga lahko premikamo.

Slika 3. Naš končni izdelek avtobusa.

Področja dejavnosti: družba, gibanje, umetnost.

Cilji:

- Razlikovanje treh barv,
- pravilno oponašanje prevoznih sredstev,
- pravilno zaplesana in odpeta pesem.

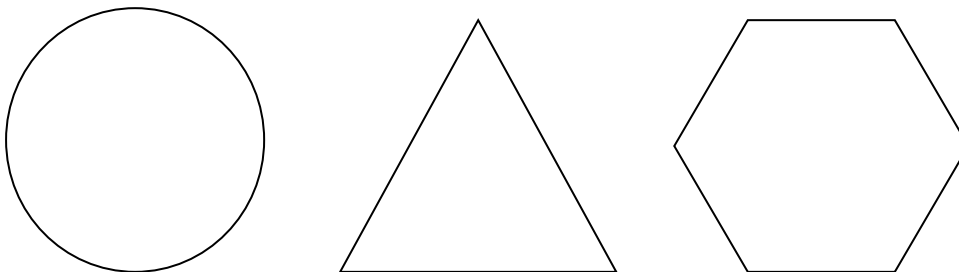
2.3 TRETJI DAN

Začnemo z ugankami.

1. *Kar troje očes ta čudna stvar ima -
rdeče, rumeno in zeleno.
Kdor je na cesti, naj se po njih ravna,
če mu za varnost ni vseeno. (SEMAFOR)*
2. *Če kdaj ponoči greš na pot,
ta reč naj spremlja te povsod!
Ko te vozilo osvetli,
ta predmet v noč se zaiskri. (KRESNIČKA)*
3. *Lahko je trikoten, okrogel, oglat,
modro-bel, črn, rumen, rdeč, ploščat.
Da res boš na cesti zaščiten in varen,
ravnaj se po njem in ne bodi nemaren! (PROMETNI ZNAK)*
4. *Na pločniku, na cesti nevarnost preži,
najbolj na pešca, ki preveč se mu mudi.
Le po belih črtah čez cesto se podaj,
kadar v šolo greš in iz nje hitiš nazaj! (ZEBRA)*
5. *Za rojstni dan si Jakec ga naskrivaj želi,
po kolesarski stezi vozilo to brzi -
Kdor z njim zvečer si upa voziti brez luči,
kazen plača, če prometnik v roke ga dobi. (KOLO)*

Ponovimo pesem Avto, nato otrokom razdelimo glasbila, ki jih imamo v vrtcu - to so preproste tamburice, bobenčki, ropotuljice, palčke... Pesem zapojemo še v spremstvu instrumentov.

Sledi risanje prometnih znakov. Otrokom razdelimo šablone, katere otroci obrišejo, jih izrežejo ter nato poljubno pobarvajo. Vzorci bi bili takšni:

Slika 4. Šablone za izdelavo prometnih znakov.

Ko otroci zrežejo in uredijo izrezane šablone, jih nalepimo na trši papir - karton, ter jim dodamo palico, po možnosti s stojalom, katere priskrbimo vzgojitelji/učitelji. Kartone otroci nalepijo na palico s stojalom in tako dobimo prometni znak. Končni izdelki so takšni:

Slika 5. Končni izdelek prometnega znaka.

Slika 6. Končni izdelek semaforja.

Izdelamo lahko tudi semafor. Za izdelavo semaforja potrebujemo malo večjo škatlo, ki jo oblečemo v bel list papirja. Nanj nalepimo različno pobarvane kroge. Kroge in bel papir samo še pobarvamo in dobimo semafor.

Nastale izdelke lahko koristno uporabimo. Z njimi odidemo na igrišče. Vsak vrtec ima nekaj kotalk, skirojev oz. koles. Razdelimo se v dve skupini. Polovica otrok obuje kotalke oz. uporabi skiro, druga polovica pa drži v rokah prometne znake. Na tla s kredami narišemo dovolj široko cesto in nekaj križišč, v katerih stojijo otroci s prometnimi znaki v rokah. Določimo lahko tudi otroka policista. Učenci na kolesu in kotalkah morajo znake ter policista upoštevati. Čez čas zamenjamo vloge otrok.

Kot zaključek teme o prometni vzgoji se pogovorimo tudi o prometnih nesrečah. Otroke seznanimo s številko 112 ter jim povemo, kaj vse morajo povedati, ko kličejo to številko. Mogoče se kdaj znajdejo kot udeleženci nesreče in jim ta podatek pride zelo prav.

Področja dejavnosti: jezik, matematika, gibanje.

Cilji:

- Prepoznanje sredstev, ki so vključena v promet,
- prepoznavanje različnih oblik,
- pravilno vključevanje in obnašanje v prometu ter upoštevanje prometnih znakov.

3 SKLEP

Namen diplomskega dela je bil predstaviti prometno vzgojo, kako vključiti predšolskega otroka v promet ter kakšni so dejavniki, ki vplivajo na otrokovo vključevanje v promet. Opredelili smo ukrepe za večjo varnost predšolskih otrok na cesti, saj morajo biti predvsem starši in odrasli tisti, ki v prvi vrsti skrbijo in pazijo na otrokovo varnost tako doma kot tudi v prometu. Predstavili smo medpodročno povezovanje, kurikulum za vrtce ter področja dejavnosti v vrtcu. Predstavili smo še igro in klasifikacijo iger ter tridnevni program aktivnosti v vrtcu na temo promet.

Otroci so najšibkejša točka v prometu in ravno zato je pomembno, da jih s prometno vzgojo seznanimo čim prej. Eden izmed načinov, kako otrok pridobiva uporabna znanja, je tudi povezovanje različnih področji dejavnosti. Otrok skozi medpodročna povezovanja odkriva svet oziroma njegove zakonitosti, ki so splet različnih področji. In tudi prometno vzgojo lažje spoznavajo in odkrivajo s povezovanjem drugih področji: gibanja, jezika, matematike, družbe in narave.

Predstavljen tridnevni program vključuje gibanje in druga področja dejavnosti, glavna tema programa pa je prometna vzgoja. Prikazali smo, kako lahko prometno vzgojo otrokom predstavimo skozi zanimiv, razgiban, ustvarjalen in igriv način.

Menimo, da je predstavljen program razgiban in zanimiv za predšolske otroke, poleg tega pa se lahko na sproščen način o prometu naučijo veliko novih stvari. Pri tem je najpomembnejše, da vse skupaj poteka skozi igro, saj jim preko takšnega prikaza podamo veliko novih in pomembnih informacij, česar se otrok sploh ne zaveda.

Upamo, da bo diplomsko delo v pomoč vsem vzgojiteljem in tistim staršem, ki bi otrokom želeli predstaviti prometno vzgojo na malo drugačen način.

4 VIRI

- Bahovec, E., Bregar G., Čas M., Domicelj M., Hribar N., Japelj B., Jontes B.,... Vrščaj D. (1999). *Kurikulum za vrtce: predšolska vzgoja v vrtcih*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Divjak, M., Markl M, Žlender B., Oblak B., Zabukovec V., Polič M. in Štaba R. (2007). *Otroški varnostni sedeži ali Red je vedno par pripet* (priročnik za vzgojiteljice in vzgojitelje v vrtcih). Ljubljana: Ministrstvo za promet, Direkcija Republike Slovenije za ceste, Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu.
- Glogovec, Z. (1996). *Prometna vzgoja otroka: priročnik za vzgojiteljice in vzgojitelje v vrtcih, učitelje in učiteljice v prvih razredih osnovnih šol ter staršev*. Ljubljana: Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu Slovenije.
- Knol, V. (1978). *Otroci v prometu: Priročnik za prometno vzgojo v osnovni šoli*. Ljubljana: Avto-moto zveza Slovenije.
- Kovač, M. idr. (2005). *Medpredmetne povezave pri športni vzgoji*. Seminarsko gradivo.
- Marjanovič, Umek L. (2001). *Otrok v vrtcu: priročnik h kurikulu za vrtce*. Ljubljana: Založba obzorja.
- Pirc, L. *Kurikulum oddelka v vrtcu*. Interno gradivo.
- Polilč, M. (1983). *Pešci v prometu*. Ljubljana: Republiški svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu.
- Polič, M. (1996). *Prometna psihologija: Mladi v prometu*. Ljubljana: Zveza organizacij za tehnično kulturo Slovenije: Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu Slovenije.
- Plemenitaš, J. (1982). *Prometna vzgoja: na razredni stopnji osnovne šole*. Maribor: Pedagoška akademija.
- Videmšek, M. in Visinski, M. (2001). *Športne dejavnosti predšolskih otrok*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.
- Videmšek, M. in Pišot, R. (2007). *Šport za najmlajše*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, Inštitut za šport.
- Končan, A. (13. 1. 2012) Prometna vzgoja. Pridobljeno iz <http://www.ostrnovo.si/index.php/aktivnosti/kolesarski-izpit>.
- Prometna varnost – statistika (pridobljeno 4. 12. 2012). Ministrstvo za notranje zadeve: Policija. Pridobljeno iz <http://www.policija.si/index.php/statistika/prometna-varnost>.

- Žlender B. (pridobljeno 1.12.2012). Varnost v osnovni šoli – izziv ali obveza. Pridobljeno iz http://www.pedagoskapraksa.net/posvet_varnost/plenarni/Bojan_Zlender.pdf.